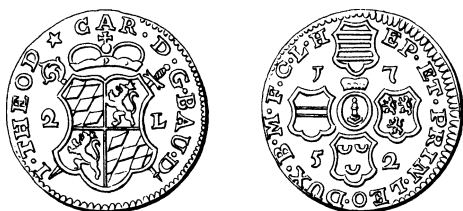

DE MUNT KLAPPER

EUROPEES GENOOTSCHAP VOOR MUNT- EN PENNINGKUNDE vzw
Koninklijke Vereniging

Dubbel oord 1752 Johan-Theodoor van Beieren (1744-1763), prinsbisdom Luik

- Vz. Schild met het wapen van Beieren-Palts, geplaatst op een gekruist zwaard en kromstaf en getooid met de muts van keurvorst; links en rechts in het veld: 2 – L(iard); rondom: I(OHANES) · THEOD(OSIUS) · CAR(DINALES) · D(EI) · G(RATIA) · BAV(ARIE) · D(UX)
- Kz. Vijf schilden in kruisvorm geplaatst; in het centrum een ovaal schild met het wapen van Luik en getooid met de muts van keurvorst; de vier andere schilden hebben concave zijden en een punt, gevormd door drie bogen; ze dragen volgende wapens: bovenaan Loon, onderaan Hoorn, links Bouillon, rechts Franchimont; in de hoeken, gevormd door deze schilden: 1 - 7 - 5 - 2; rondom: EP(ISCOPUS) · ET · PRIN(CEPS) · LEO(DIENSIS) · DUX · B(ULLONENSIS) · M(ARCHIO) · F(RANCHIMONTENSIS) · C(OMES) · L(OSSENSIS) · H(ORNÆ)

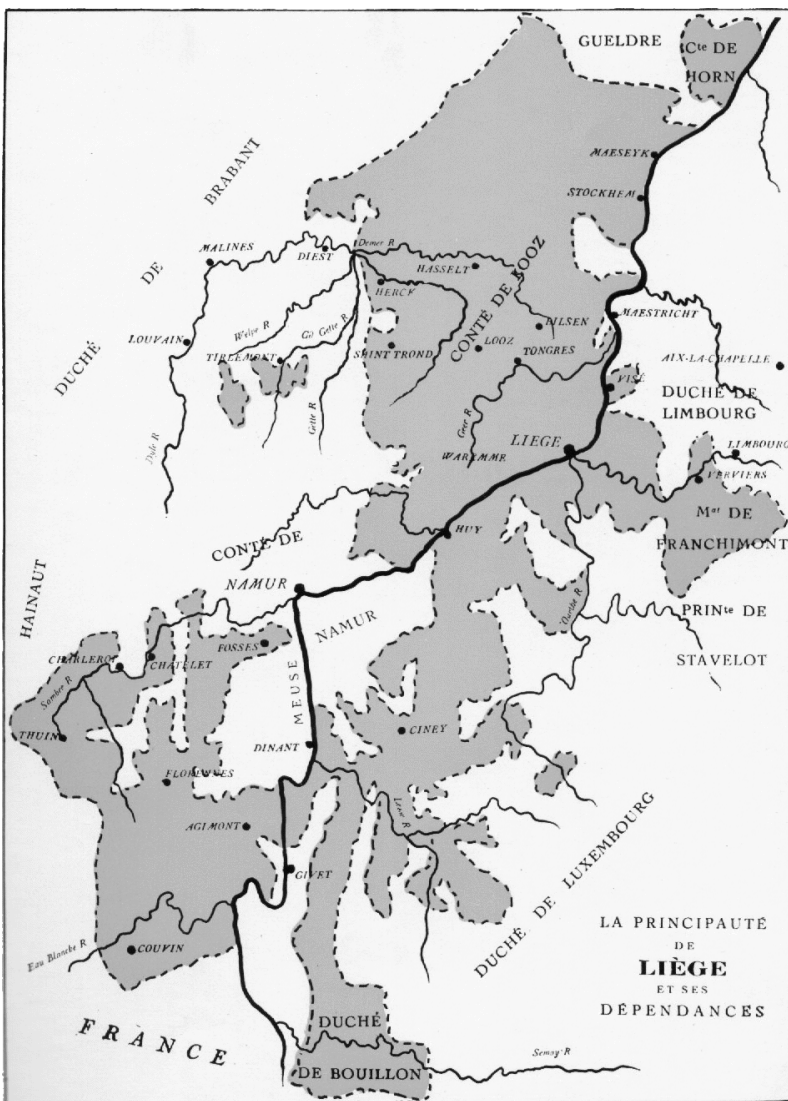
de Chestret, 691; Vanhoudt, G 1352

Koper, Ø 27 mm, 7,0 g

Het prinsbisdom Luik

Vele mensen beseffen niet dat tot op het einde van het Ancien Régime (dat is 1795!) een belangrijk gedeelte van het huidige België nooit iets te maken heeft gehad met de Bourgondische, Spaanse of Oostenrijkse Nederlanden. Het prinsbisdom Luik is immers altijd een volledig onafhankelijke staat geweest, die rechtstreeks afhing van de Duitse keizer.

Zoals de naam al laat vermoeden was de bisschop van Luik tevens prins en soeverein vorst van al de bezittingen die onder het bisdom Luik vielen. Een dergelijk systeem was in het feodaal Europa niet ongewoon. Andere voorbeelden van dergelijke kerkelijke vorstendommen waren bijvoorbeeld Keulen, Trier en Salzburg. De reden voor een dergelijke, in deze tijd eigenaardig aandoende bestuursvorm, was zeer logisch: door de wereldlijke macht over een bepaald gebied over te dragen aan de lokale religieuze leider in plaats van aan een edele, bleef de rechtstreekse invloed van de leenheer over dat leen veel groter. Bij de dood van zijn leenman kon hij dan immers zijn invloed doen gelden om een voor hem geschikte opvolger te (doen) kiezen, vermits de kerkelijke functie – uiteraard – niet erfelijk was. Bij iedere opvolging bestond echter de kans op moeilijkheden met verschillende pretendentes en op een burgeroorlog. Zulks gebeurde vooral in de 14de eeuw, omdat toen de paus van Rome en die van Avignon elk wel een verschillende kandidaat wilden steunen, alleen al om de ander te pesten.

Het prinsbisdom was een typisch middeleeuwse staat, opgebouwd door het samenvoegen van kleinere vorstendommen, die niet noodzakelijk aan elkaar grensden. Dit had tot resultaat dat het uiteindelijk opgezaald was met heel ingewikkelde en militair niet te verdedigen grenzen.

De prins-bisschoppen zochten dan ook vanaf de 16de eeuw hun toevlucht in een politiek van neutraliteit; bij een oorlog tussen de buurlanden (dus vrijwel steeds) trokken deze zich van die neutraliteit echter niets aan en doorkruisten met hun legers het land precies of het van hen was. Toch had het complex karakter van dit vorstendom ook zijn voordelen. Hoegaarden bvb. behoorde tot Luik, maar was volkomen ingesloten door Brabant; vermits de bieraccijns in Luik véél lager was dan in Brabant konden de brouwers er veel goedkoper de omliggende (Brabantse) dorpen bevoorraden dan de Brabantse concurrenten. Zo ongeveer ieder huis in Hoegaarden herbergde dan ook een brouwerij of stokerij.

*Wapenschild van het prinsbisdom Luik,
met de schilden van:
Bouillon Franchimont
Luik
Loon Hoorn*

*Johan-Theodoor van Beieren,
prins-bisschop van Luik (1744-1763),
schilderij van Paul-Joseph Delcloche*

De munt

Het opvallendst aan dit stuk zijn de ingewikkelde opschriften met de vele afkortingen. Het omschrift, dat van de voorzijde op de keerzijde verdergaat, betekent voluit: Johan-Theodoor, kardinaal, bij de gratie Gods hertog van Beieren, bisschop en prins van Luik, hertog van Bouillon, markies van Franchimont, graaf van Loon en Hoorn.

De omstandigheden die leidden tot de uitgifte van dit stuk zijn tamelijk eigenaardig. Begin 1750 werd als een eerste stap naar de volledige ontmunting van de plaketten in de Oostenrijkse Nederlanden, hun koers verminderd. Enkel Limburg, dat van de rest van de Nederlanden was gescheiden door het prinsbisdom, werd voorlopig vrijgesteld van deze maatregel. Resultaat was dat de plaketten er in enorme hoeveelheden naar toe stroomden en zich van daar uit verspreidden in het Luikse waar ze circuleerden voor 20 oorden. Toen een tweede decreet de koers van de plaketten ook in Limburg verminderde tot 15 Luikse oorden, bracht Johan-Theodoor op 10 juni 1750 op zijn beurt de koers ervan terug op 4 sous (16 oorden). Deze maatregel kwam echter te laat en was onvoldoende. Dit wist men in de Oostenrijkse Nederlanden maar al te goed, want toen op 1 juli de plaketten naar de smeltpotten werden verwezen, werd uitzondering gemaakt voor de provincies Limburg en Gelderland, waar men ze nog

